

Yaddaşımızın sağalmayan yarası

Dünyanı sarsıdan Xocalı faciəsinin baş verdiyi günlərdən bizi 31 illik zaman məsafəsi ayırır.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı dəstələri hələ SSRİ dövründə Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı alayın zirehli texnikasının və şəxsi heyətinin dəstəyi ilə Xocalı şəhəri üzərinə hücum keçdilər. Erməni qəsbkarları bu qanlı hücumdan əvvəl, fevralın 25-də axşam şəhəri toplardan və "Qrad" qurğularından güclü atəşə tutmuşdular. Bir az keçmiş isə yağılar bir neçə istiqamətdən Xocalı üzərinə hücum çəkmişdilər.

Hücum güclü olduğuna görə ermənilər bir gecənin içində şəhəri yerləyeksan etmişdilər. Evlər yandırılmış, Xocalı camaatı amansızcasına qətlə yetirilmişdi. İyirmi beş min əhalisi olan Xocalı rayonu mühüm strateji əhəmiyyətə malik coğrafi məkanda yerləşirdi. Məhz buna görə də xeyli müddət idi ki, düşmən nəyin bahasına olursa olsun, şəhəri işğal etməyə çalışırdı.

Yaxın tariximizə nəzər yetirsək görərik ki, Xocalı erməni silahlı dəstələri tərəfindən 1991-ci ilin payızından yavaş-yavaş mühasirəyə alınmışdı. Bunun da nəticəsində şəhər tamamilə blokadaya düşmüşdü, onun işğalı üçün əlverişli şərait yaranmışdı. Düşmən yavaş-yavaş Xocalı ələ keçirməyə hazırlaşırdı. Bunun üçün ciddi işlər görürdü.

1992-ci ilin yanvarından Xocalıya verilən elektrik enerjisi kəsilmişdi. Əhalinin bir hissəsi bu cür ağır şəraitdə yaşaya bilmədiklərinə görə yavaş-yavaş şəhəri tərk etməyə başlamışdı. Bir müddətdən sonra erməni qanıçənləri şəhərə gedən avtomobil yollarını da bağlamışdılar. Yollar bağlandıqdan sonra ümid vertolyotlara qalmışdı. Xocalı şəhəri yalnız sakinlərinin qəhrəmanlığı və cəsurluğu sayəsində müdafiə olunurdu. Təbiidir ki, bu da uzun müddət davam edə bilməzdi.

Xocalıda 1 şəhər, 2 qəsəbə, 50 kənd, 1 məktəbəqədər, 12 ümumtəhsil və 1 texniki peşə məktəbi, 54 mədəniyyət və 1 səhiyyə ocağı var idi.

Xocalıya hücum üç istiqamətdən olduğuna görə əhali sağ qalmaq məqsədilə Əsgəran və Ağdam tərəfə qaçmışdı. Onlar hara üz tutsalar da xilas ola bilməmişdilər. Dağlarda və meşələrdə erməni silahlı dəstələri tərəfindən qarşılıq kəsilərək gülləbaran edilmişdilər.

Xocalı soyqırımında iştirak edən hərbi hissələrin birinin əks-kəşfiyyat şöbəsinin rəisi, polkovnik Vladimir Savelyev özünün "məxfi arayış"ında erməni terror təşkilatlarıyla 366-cı alayın qoşun birləşmələrinin Dağlıq Qarabağda keçirdikləri hərbi əməliyyatları izləyərək real faktları sənədlərdə belə etiraf etmişdi: "Mən bütün bunları yazmaya bilmərəm. İnsanların, uşaq və qadınların, hami-

lə gəlinlərin güllədən keçmiş bədənlərini unuda bilmərəm. Qoy azərbaycanlılar məni bağışlasınlar ki, bütün bu qanlı və amansız sonluğa olan hadisələrdə əlimdən heç nə gəlmədi. Təkcə yazdığım arayışı həm Kremlə, həm də SSRİ Müdafiə Nazirliyi Baş Kəşfiyyat İdarəsinin generallarına göndərdim. Oxuyun, dedim. Görün biz rusların zabit şərəfi necə ləkələndi."

Bundan sonra bu yüksəkçinli zabit həmin "məxfi arayış"a 366-cı motoatıcı alayın komandiri Zaviqorov Yuri Yuriyeviç də daxil olmaqla 55 rus hərbiçisinin adı olan siyahını da əlavə edib. Digər məlumatlarda da göstərilir ki, 366-cı alayın hərbi qulluqçuları azərbaycanlıların yaşayış məntəqəsinə bir top atəşinə görə ermənilərdən 1300 rubl, BTR-in bir gecəlik icarəsinə 5000 rubl, altı PDM-dən ibarət qrupun hər reydi üçün 1,5 milyon rubl, kiçikrütəbəli zabitlərin təlimatlarının göstərişlərinə 3-4 min rubl alırdılar. Çoxlu pul verdiklərinə görə 366-cı alaydakı hərbi texnika və silahların 85 faizi ermənilərin əlinə keçmişdi. Üstəlik, Fransadan göndərilən 142 avtomat, 7 min 600 ədəd güllə, 460 ədəd bronzilet, 11 ton konservləşdirilmiş yemək, min iki yüz cüt ayaqqabı, 146 ədəd tapança ermənilərin istifadəsinə verilmişdi. Amerika istehsalı olan 149 ədəd rəbitə vasitəsi Xocalıya hücumdan əvvəl erməni silahlılarına paylanmışdı. Məhz elə yüksək

hazırlığa görə qəsbkarlar qısa müddət ərzində şəhəri işğal etmişdilər.

Ermənilər özlərini müdafiə etmək üçün həmişə həyasızcasına bildirirlər ki, guya onlar dinc əhalinin şəhərdən təhlükəsiz şəraitdə çıxmaları üçün yol qoymuşdular. Əsl həqiqətdə isə sakinlərin Xocalıdan sağ-salamat çıxmaları üçün dəhliz açılmamışdı. Ermənilərin dedikləri "dəhliz" sakinlər üçün dəhliz yox, əslində bir tələ olmuşdu. 60 nəfərdən bu barədə soruşulanda onlardan yalnız biri deyib ki, dəhliz barədə əvvəldən məlumatı var imiş. Amma camaat sağ qalmaq üçün həmin yerə yaxınlaşanda ermənilər tərəfindən atəşə tutulmuş, vəhşicəsinə öldürülmüşdü.

1994-cü il fevral ayının 24-də Milli Məclisin qərarı ilə fevralın 26-sının "Xocalı soyqırımı günü" kimi qeyd olunması və bu barədə beynəlxalq təşkilatlara məlumat verilməsi ilə Xocalı soyqırımına ilk dəfə siyasi qiymət verilmiş oldu. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə əsrin bu böyük faciəsi dövlət tərəfindən qiymətini aldı. 1995-ci il fevralın 24-də Milli Məclis dünya parlamentlərinə və beynəlxalq təşkilatlara Xocalı soyqırımı ilə bağlı müraciət etdi.

Xocalı faciəsinin dünyada tanıtılması, ermənilərin işfə edilməsi üçün Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə uzun illərdir "Xocalıya ədalət!" kampaniyası aparı-

lır. Bu məqsədlə Xocalı faciəsinə bəhs edən kitablar ingilis, fransız, rus və dünyanın başqa dillərinə tərcümə edilir, sənədli filmlər çəkilib xarici ölkələrin ictimaiyyətinə təqdim olunur. Aparılan uğurlu işlər müsbət nəticə verir. Pakistan, Meksika, Kolumbiya, Çexiya, Bosniya və Herseqovina, Peru, Honduras, ABŞ-nin 13 ştatı və başqa ölkələr Xocalı soyqırımını tanıyıblar. Dünya görür ki, Xocalı faciəsi ermənilərin və erməniçiliyin Azərbaycan xalqına qarşı sistemli soyqırım siyasətinin bariz ifadəsi olmaqla yanaşı, beynəlxalq terrorizmin ən qəddar örnəklərindən biri, insanlığa qarşı indiyəcən törədilmiş cinayətlərin ən dəhşətli və ağrılısidir.

Xalqımızın əli silah tutan və tənəpərvər oğulları Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin əmri ilə düşmən üzərində Qələbə çalmağa hazır idi. Vətənin müdafiəsini və işğal altında olan torpaqlarımızın azad olunmasını hamı özünün vətəndaşlıq borcu hesab edirdi. Oğullarımız Vətən qarşısındakı borcunu şərəflə yerinə yetirməyə hazır idi. Onlar bunu Vətən müharibəsində bir daha göstərdilər.

Xocalı soyqırımının günahkarları, təşkilatçıları və icraçıları başda Ermənistanın keçmiş prezidentləri Robert Koçaryan, Serj Sarkisyan və başqaları layiqli cəzalarına çatacaqlar. Belə böyük və dəhşətli bir cinayət cəzasız qala bilməz. İnanırıq ki,

yaxın vaxtlarda bu qanlı faciəni törədənlər layiqli cəzalarına çatacaqlar. Onda şəhidlərin ruhu şad olacaq.

İllər keçdikcə dünya ermənilərin sifətini tanıyır, yalanlarına inanmır. Çünki zaman ötüb arxada qaldıqca deyilənlərin və yazılanların yalan olduğunu görürlər. Gec-tez mütləq ədalət zəfər çalacaq. Yazdıqlarımıza sübut kimi qeyd edək ki, 2019-cu ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Minnesota ştatının qubernatoru Tim Voiz fevralın 26-sının Azərbaycan Günü elan olunması ilə bağlı bəyanat imzalayıb. Onu da xatırladaq ki, bu ştatın Nümayəndələr Palatası Xocalı soyqırımının 24-cü ildönümü ilə əlaqədar qətnamə qəbul etmişdi. Göründüyü kimi, hər şeyə hakim olan zaman yavaş-yavaş bir çox erməni saxtakarlığının üstündən qalın pərdəni götürür. Ondan sonra həqiqət açıq-aydın görünür.

Xocalı soyqırımının baş verməsinin səbəblərindən biri də həmin dövrdə ordumuzun bugünkü kimi güclü və qüdrətli olmaması idi. Əgər o günlərdə ordumuz güclü, qüdrətli olsaydı, təbiidir ki, belə dəhşətli faciə də baş verməzdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Prezidentimiz, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu islahatlar nəticəsində bu gün ordumuz dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin orduları ilə yanaşı addımlayır.

Dünya ictimaiyyəti Azərbaycan Ordusunun güc və qüdrətini İkinci Qarabağ müharibəsində aydın şəkildə gördü. 27 sentyabr 2020-ci ildə erməni təxribatı nəticəsində başlanan Vətən müharibəsində zabit və əsgərlərimiz Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə böyük qəhrəmanlıq göstərdilər. Hərbiçilərimizin göstərdiyi bu igidlik sayəsində iyirmi səkkiz ildən çox davam edən erməni işğalına son qoyuldu. Torpaqlarımız, şəhər və kəndlərimiz erməni işğalından azad olundu. Ermənistan ordusu darmadağın olun-

du. Vətən müharibəsində Xocalı şəhərinin on səkkiz kəndi də erməni işğalçılarından azad edildi. Çox qürurverici haldır ki, bu gün üçrəngli bayrağımız Xocalı şəhərinin ərazisində dalğalanır.

İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Xocalı faciəsində iştirak etmiş bir neçə erməni öldürüldü. Faciədə əli xalqımızın qanına batmış ermənilərdən biri isə Şuşa şəhəri azad olunanda həbs edildi. İnanırıq ki, Xocalı faciəsində şəhər sakinlərinə qətlə yetirmiş erməni cəlladlarının hamısı gec-tez layiqli cəzalarını alacaqlar.

Vahid MƏHƏRRƏMOV